

Nasjonalt program for offisiell statistikk

Dokumentasjon

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2021 / 16

Hans Viggo Sæbø, Marit Hoel og Richard Ragnarsøn

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 7. april 2021

ISBN 978-82-587-1321-7 (elektronisk)
ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet, fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven) ble vedtatt 21. juni 2019. Formålet med loven er å fremme utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk som kan bidra til allmenn folkeopplysning og understøtte analyse, forskning, beslutningstaking og generell samfunnsdebatt. Ifølge loven skal det utarbeides et flerårig nasjonalt program for offisiell statistikk som er egnet til å oppfylle formålet.

Et forslag til statistikkprogram ble utarbeidet av Statistisk sentralbyrå etter samråd med Utvalget for offisiell statistikk. Endelig program ble vedtatt av Kongen i statsråd 18. desember 2020 og skal gjelde for perioden 1. januar 2021 til og med 31. desember 2023.

I dette notatet blir arbeidet som førte fram til statistikkprogrammet dokumentert.

Statistisk sentralbyrå, 19. mars 2021

Geir Axelsen

Sammendrag

Notatet dokumenterer arbeidet og erfaringene med utvikling av det første nasjonale statistikkprogrammet i Statistisk sentralbyrå (SSB) og også samhandlingen med både brukere, statistikkprodusenter i Utvalget for offisiell statistikk og andre interessenter.

Det gir først oversikt over kravene til offisiell statistikk som ligger til grunn for programmet, det norske statistikksystemet med myndigheter ansvarlige for produksjon av slik statistikk og hvordan denne statistikken er beskrevet i programmet. Deretter beskrives prosessen med å utvikle programmet, de utfordringer denne har medført og hvordan disse er løst. Hvilke lærdommer som kan trekkes av arbeidet tjener som en oppsummering i tillegg til noen sluttord.

Notatet illustrerer viktigheten av samarbeid og samordning, samtidig som det drøfter utfordringer knyttet både til dette og til kvaliteten i statistikken. Det gir også en kortfattet oversikt over det videre arbeidet med å implementere programmet.

Arbeidet med statistikkprogrammet har ført til økt oppmerksomhet om offisiell statistikk, både gjennom prosessen med å utvikle programmet og den offentlige høringen før godkjenning av Kongen i statsråd. Det nasjonale programmet for offisiell statistikk og samordningsarbeidet som ledet til dette, vil forhåpentligvis bidra til forbedret kvalitet av slik statistikk i Norge.

SSB vil følge opp grunnlaget som er lagt for offisiell statistikk, og videreutvikle det i samarbeid med andre produsenter, resten av Utvalget for offisiell statistikk og sentrale brukerinteresser.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn og formål	6
2. Offisiell statistikk	7
2.1. Hva er statistikk?.....	7
2.2. Hva er offisiell statistikk?.....	7
2.3. Krav til offisiell statistikk.....	8
2.4. Internasjonale statistikkforpliktelser.....	10
3. Det norske statistikkssystemet	11
3.1. Oversikt.....	11
3.2. Statistikkmyndigheter.....	12
3.3. Utvalget for offisiell statistikk.....	13
4. Beskrivelse av den offisielle statistikken	14
4.1. Statistikkområder.....	14
4.2. Beskrivelser.....	16
4.3. Tverrgående statistikker.....	17
5. Statistikkoversikten	18
6. Prosessen	19
6.1. Milepæler.....	19
6.2. Prosessen i SSB.....	19
6.3. Prosessen i Utvalget for offisiell statistikk.....	20
6.4. Brukerinvolvering og Rådet for SSB.....	20
6.5. Arbeidet med innspill til programforslaget.....	21
6.6. Offentlig høring.....	24
6.7. Koronapandemien.....	26
6.8. Forslag til Finansdepartementet.....	26
7. Noen lærdommer	26
8. Veien videre	27
9. Sluttord	28
Referanser	29
Vedlegg A: Liste over forkortelser og akronym	30

1. Bakgrunn og formål

Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå ble vedtatt 21. juni 2019 (Statistikkloven, 2019). Formålet med loven er å fremme utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk som kan bidra til allmenn folkeopplysning og understøtte analyse, forskning, beslutningstaking og generell samfunnsdebatt. Ifølge loven skal det utarbeides et flerårig nasjonalt program for offisiell statistikk som er egnet til å oppfylle formålet.

Et forslag til statistikkprogram ble utarbeidet av Statistisk sentralbyrå etter samråd med Utvalget for offisiell statistikk. Programforslaget har vært på offentlig høring, justert i tråd med denne og deretter vært på departementshøring. Endelig program ble vedtatt av Kongen i statsråd 18. desember 2020 og skal gjelde for perioden 1. januar 2021 til og med 31. desember 2023 (Nasjonalt program for offisiell statistikk, 2021).

Statistikkprogrammet gir en ramme for det norske statistikkssystemet. Offisiell statistikk avgrenses til statistikk som omfattes av dette. Programmet skal bidra til at brukerbehovene ivaretas og at produksjon av statistikk prioriteres i tråd med behovene. Det skal fremme effektivitet ved bedre arbeidsdeling og redusert oppgavebyrde. Det stilles felles krav til kvalitet for all statistikk som inngår i programmet.

Programmet angir hvilke statistikkområder som skal dekkes, og hvilke offentlige myndigheter som er ansvarlige for statistikkene. Programmet beskriver også omfanget av og noen utviklingstrekk ved norsk offisiell statistikk i programperioden. Det skal være fleksibelt nok til at statistikken kan tilpasses endrede brukerbehov, nye datakilder og ny teknologi. De enkelte statistikkene vil derfor kunne endres i programperioden, og all utvikling er ikke spesifikt omtalt i programmet. Gjennomføringen av statistikkprogrammet skal skje gjennom årlige arbeidsprogrammer hos de myndighetene som er ansvarlige for produksjon av offisiell statistikk.

Dette notatet dokumenterer arbeidet med utvikling av det første nasjonale statistikkprogrammet i Statistisk sentralbyrå (SSB) og også samhandlingen med både brukere, statistikkprodusenter i Utvalget for offisiell statistikk og andre interessenter. Det gir først oversikt over kravene til offisiell statistikk som ligger til grunn for programmet, det norske statistikkssystemet med myndigheter ansvarlige for produksjon av slik statistikk og hvordan denne statistikken er beskrevet i programmet. Deretter beskrives prosessen med å utvikle programmet, de utfordringer denne har medført og hvordan disse er løst. Hvilke lærdommer som kan trekkes av arbeidet tjener som en oppsummering i tillegg til noen sluttord.

2. Offisiell statistikk

Kravene til offisiell statistikk står sentralt i programmet. I dette kapitlet utdypes disse.

2.1. Hva er statistikk?

Selv om programmet bygges opp rundt områder statistikken skal dekke, har det vært nødvendig å klargjøre hva som menes med en statistikk og knytte programmet til de enkelte statistikkene.

I statistikkloven § 3 defineres statistikk som tallfestede opplysninger om en gruppe eller et fenomen, som framkommer ved sammenstilling og bearbeiding av opplysninger om de enkelte enhetene i gruppen eller et utvalg av disse enhetene, eller ved systematisk observasjon av fenomenet.

Statistikk skiller seg fra data ved at statistikken baserer seg på og innebærer en sammenfatning eller aggregering av målinger, observasjoner eller data. Statistikken er et resultat av en produksjonsprosess med data som input, fra enkelte observasjonsenheter som personer eller virksomheter, eller hentet fra administrative registre eller andre kilder.

En statistikk vil kunne variere med hensyn til detaljeringsgrad, fra det som kan presenteres i én tabell til en samling av tabeller og figurer som belyser et fenomen. En statistikk omfatter en eller flere enhetstyper med et sett av egenskaper knyttet til seg. Statistikken som viser folkemengden kan for eksempel ha person som enhet, med egenskaper som kjønn, alder, sivilstand, bosted og tidspunkt statistikken gjelder for. Statistikken kjennetegnes av publiseringshyppighet (som for eksempel årlig, kvartalsvis eller månedlig) og geografisk eller annen detaljgrad.

I arbeidet med statistikkprogrammet har det vært nødvendig å klargjøre ikke bare forskjellen mellom statistikk og data, men også mellom en statistikk og samlinger av statistikker med egne portaler eller formidlingskanaler (som tema- og faktasider, indikatorsett, kommuneprofiler og statistikkbanker), samt mellom statistikk og analyse- og forskningsprodukter.

SSB skiller mellom statistikkpubliseringer og andre typer publiseringer som artikler, publikasjoner og faktasider. Når en statistikk er publisert, legges det også nye tall inn i statistikkbanken. I statistikkprogrammet har en valgt å omtale noen viktige formidlingskanaler med statistikk. Disse omfatter flere statistikker, men er ikke en statistikk i seg selv. Flere slike kanaler inneholder både offisielle og andre statistikker, slik at bare deler av innholdet omfattes av statistikkprogrammet. Eksempler er Folkehelseinstituttets Folkehelseprofiler og Miljødirektoratets Miljøstatus.

Analyser kan tilføre statistikken merverdi og gjøre den mer relevant. Relevansen avhenger ikke bare av hva statistikken dekker, men også hvordan den presenteres. Forklaring av hva statistikken betyr og god presentasjon i tabeller og grafikk øker verdien for brukerne, og er viktig ved formidling av offisiell statistikk. Forskning og analyser med modellering som klarlegger årsaker og effekter av ulike tiltak, inngår ikke i statistikkprogrammet, men den offisielle statistikken gir grunnlag for forskning og analyser.

2.2. Hva er offisiell statistikk?

Historisk sett har det ikke vært noen internasjonal felles og avtalt definisjon av offisiell statistikk. Det har vært og er et nasjonalt ansvar å definere et lands

statistikkssystem og dermed definere og avgrense offisiell statistikk. Bruken av begrepet offisiell statistikk varierer også noe mellom land. Dette er beskrevet og drøftet i Norges offentlige utredninger om ny statistikklov (NOU 2018: 7).

Tradisjonelt har definisjonen ofte vært knyttet til hvem som produserer offisiell statistikk, som i den norske statistikkloven fra 1989. Den slo fast at offisiell statistikk var statistikk som ble gjort tilgjengelig for allmennheten av Statistisk sentralbyrå eller annet statlig organ. Definisjonen har videre vært knyttet til innholdet, det vil si hva statistikken skal beskrive, som økonomiske, demografiske, sosiale og miljømessige fenomener. Etter etableringen av FNs grunnleggende prinsipper for offisiell statistikk i 1994 (UN, 1994) har krav knyttet til hvordan slik statistikk produseres og kvalitet kommet inn.

En definisjon av offisiell statistikk finnes i FN-publikasjonen National Quality Assurance Frameworks (NQAF) Manual for Official Statistics (UN, 2019): “Official statistics describe, on a representative basis, economic, demographic, social and environmental phenomena of public interest. Official statistics are developed, produced, and disseminated as a public good by the members of the national statistical system in compliance with UN Fundamental Principles of Official Statistics and accepted quality frameworks such as UN NQAF, as well as other internationally agreed statistical standards and recommendations. In many countries, official statistics are defined and described in a statistical program”.

Denne definisjonen passer godt med avgrensingen og kravene til offisiell statistikk i den nye norske statistikkloven. Den peker på at denne statistikken skal bidra til allmenn folkeopplysning og understøtte analyser, forskning, beslutningstaking og generell samfunnsdebatt (§ 1). Videre må den tilfredsstille kvalitetskrav og følge statistiske standarder, og offisiell statistikk avgrenses ved at den inngår i et program.

I Europa (EU- og EFTA-landene) er Retningslinjer for europeisk statistikk («Code of Practice») grunnlaget for kvalitetskravene til offisiell statistikk (Eurostat, 2017).

2.3. Krav til offisiell statistikk

Det finnes ulike typer statistikker med forskjellige formål og brukergrupper. At offisiell statistikk skal ha allmenn interesse, skiller den fra detaljert styringsinformasjon, som er tilpasset behovet for å måle resultater for en sektor eller institusjon. Mye offisiell statistikk vil likevel kunne brukes som styringsinformasjon. All styringsinformasjon vil ikke være underlagt de samme kravene som offisiell statistikk. Av og til brukes styringsinformasjonen for å vurdere resultatene for den etaten som utarbeider denne. Dette kan gi utfordringer i forhold til allmennhetens behov for uavhengig informasjon. I tillegg kan innholdet variere over tid avhengig av kortsiktige brukerbehov. Offisiell statistikk vil typisk være heldekkende med tanke på sektorer, geografiske områder med videre, og den skal være basert på statistiske definisjoner og klassifikasjoner.

Krav til offisiell statistikk angis i statistikkloven § 5:

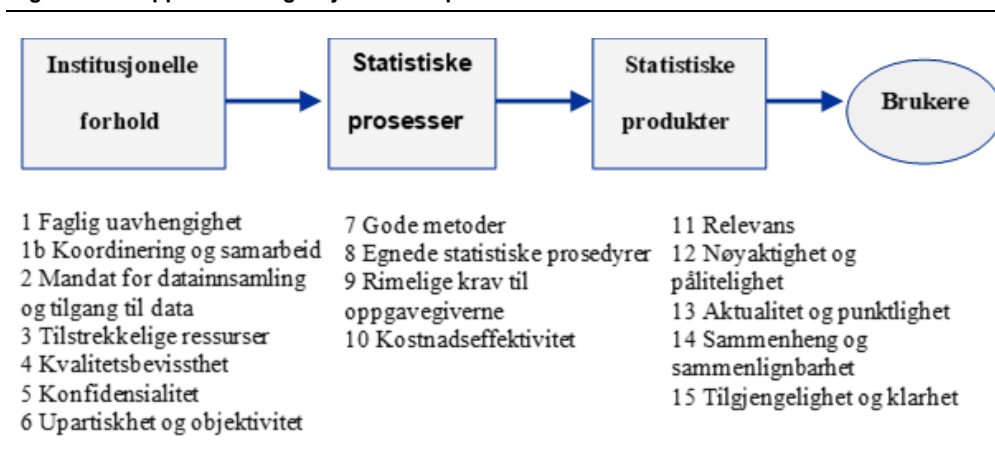
- Offisiell statistikk skal utvikles, utarbeides og formidles på en faglig uavhengig, upartisk, objektiv, pålitelig og kostnadseffektiv måte.
- Utviklingen, utarbeidingen og formidlingen av offisiell statistikk skal skje på grunnlag av enhetlige standarder og harmoniserte metoder.
- Statistikken skal være relevant, nøyaktig, aktuell, punktlig, tilgjengelig og klar, sammenlignbar og sammenhengende.

Statistikken skal tilpasses brukerbehovene og dekke relevante samfunnsperspektiv. Ulike brukere kan ha ulike behov som ofte må balanseres mot hverandre, for eksempel nøyaktighet mot aktualitet. Statistikk vil alltid ha en viss usikkerhet som det er viktig å redegjøre for. Noen krav til den offisielle statistikken er mer absolutte enn andre, det omfatter krav til faglig uavhengighet, upartiskhet og vern av oppgavegiverne.

Kravene i statistikkloven er i samsvar med europaparlaments- og rådsforordningen om europeisk statistikk, som inneholder kvalitetskriterier for utvikling, utarbeiding og formidling av europeisk statistikk. Denne er gjort gjeldende i norsk rett gjennom EØS-avtalen. Sammen med FNs grunnleggende prinsipper for offisiell statistikk utgjør Retningslinjer for europeisk statistikk («European Statistics Code of Practice») et internasjonalt rammeverk for offisiell statistikk (Eurostat, 2017).

De europeiske retningslinjene setter krav til både institusjonelle forhold, produksjonsprosessene og de statistiske produktene. De er formulert som 16 prinsipper (se figur 1) med en rekke underliggende indikatorer. Til disse er det også utviklet et sett anbefalte metoder eller praksiser, «Quality Assurance Framework – QAF» eller Rammeverk for kvalitetssikring i det europeiske statistikksystemet (SSB, 2020-1).

Figur 1. Prinsipper i Retningslinjer for europeisk statistikk

Faglig uavhengighet og upartiskhet er kjerneverdier for produsenter av offisiell statistikk. Uavhengighet i forhold til politisk og annen ekstern påvirkning på utvikling, utarbeiding og formidling av statistikk er lovhjemlet for SSB. For andre myndigheter gjelder den faglige uavhengigheten den enheten innen myndigheten som produserer offisiell statistikk.

Faglig uavhengighet gjelder *hvordan* statistikken produseres og *når* den formidles. Når det gjelder *hva* og *hvilke* statistikker som produseres, skal dette avspeile brukerbehovene. Statistikken skal være «fit for purpose» eller tjenlig, som er et begrep som av og til brukes i norske offisielle dokumenter, som for eksempel i statistikkloven fra 1989 og i utredningen om den nye loven (NOU 2018: 7). Brukerne spenner fra politiske myndigheter og andre beslutningstakere til allmennheten, med ulike behov som må veies mot hverandre. Både SSB og de andre produsentene av offisiell statistikk har rutiner for å registrere brukerbehov, fra møter og rådgivende brukerutvalg til brukerundersøkelser og registrering av treff på ssb.no. SSB har et eget råd som også representerer brukerperspektiv. Statistikkprogrammet som angir hvilke områder det skal produseres offisiell statistikk for, er underlagt en bred offentlig høring som sikrer demokratisk medvirkning. Det forankres på politisk nivå ved at programmet vedtas av Kongen i statsråd.

Den faglige uavhengigheten og upartiskheten støttes av følgende krav fra kvalitetsrammeverkene:

- *Publiseringsdatoer og -tidspunkter for statistikk annonseres på forhånd. Statistikken skal gjøres fritt tilgjengelig samtidig for alle.* God praksis er en statistikkalender hvor publiseringsdag bindes minst tre måneder på forhånd samt et fast daglig publiseringsstidspunkt.
- *Full åpenhet om datakilder og produksjonsmetoder.* Statistikken må følges av synlig og god dokumentasjon for brukerne. Dette inkluderer informasjon om feilkilder og usikkerhet.

Den offisielle statistikken må være godt synlig og lett tilgjengelig på hjemmesidene til de myndighetene som har produsentansvaret. Dette innebærer at statistikken bør være tilgjengelig på ulike plattformer, for eksempel med brukergrensesnitt for uttrekk av statistikk med ønsket detaljeringsgrad. Det bør benyttes åpne datastandarder og maskinlesbare formater (for eksempel API).

Det kan gjøres unntak fra regelen om lik tilgang, men slike unntak skal etter de europeiske retningslinjene for statistikk være godt begrunnet og offentliggjøres. SSB har noen få unntak knyttet til samarbeid med andre institusjoner om en statistikk, og bare for produksjonsformål og kvalitetssikring (se <https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/formidlingspolitikk/prinsipper-for-likebehandling>).

I noen land har representanter for myndighetene og/eller pressen tilgang til offisiell statistikk før andre, men med sperrefrist for videre formidling (embargo) for å kunne forberede seg på presentasjon eller spørsmål. Det er ikke slike ordninger i Norge.

SSB er etter statistikkloven ansvarlig for en overordnet kvalitetskontroll av all offisiell statistikk, og skal utarbeide en årlig offentlig rapport om kvaliteten på slik statistikk. Kvalitetskontrollen er blant annet planlagt utført ved årlige selvvurderinger av produsenter utenfor SSB og de statistikkproduserende avdelingene i SSB. Disse selvvurderingene vil baseres på retningslinjene for europeisk statistikk. Selvvurderingene vil suppleres med mer detaljerte, men rullerende kvalitetsgjennomganger, etter et opplegg som brukes i SSB (SSB, 2019). Disse gjennomgangene vil dekke hele produksjonsløpet for utvalgte statistikkområder eller statistikker. Dette inkluderer vurderinger av kvaliteten i datagrunnlaget. Møter med brukere av statistikken vil inngå. Både SSB og enkelte andre produsenter av offisiell statistikk vil bli gjennomgått i europeiske fagfelle-vurderinger («Peer Reviews») som jevnlig gjennomføres i regi av Eurostat for EU- og EFTA-landene.

2.4. Internasjonale statistikkforpliktelser

Internasjonale statistikkforpliktelser er sentrale for innholdet i programmet. All statistikk som omfattes av rettsakter i EØS-avtalens statistikkvedlegg (vedlegg XXI), såkalt europeisk statistikk, er klassifisert som offisiell og inngår dermed i statistikkprogrammet. Dette ble lagt til grunn i forarbeidene til Statistikkloven (NOU 2018:7). Europeisk statistikk oppfyller nødvendige kvalitetskrav, og det er også praktiske fordeler ved at europeisk statistikk og norsk offisiell statistikk bygger på samme prinsipper og rutiner.

Det er naturlig at mye av øvrig statistikk som rapporteres til og brukes av sentrale internasjonale organisasjoner som EU, FN og OECD, også er norsk offisiell statistikk. Her er det dokumenterte brukerbehov og allmenn interesse, og statistikken utarbeides etter internasjonale standarder og kvalitetskrav. Statistikken blir mer relevant også for nasjonale brukere ved at den er internasjonalt sammenlignbar.

Viktige statistikker som rapporteres til EU-kommisjonen er tatt med selv om de ikke omfattes av statistikkvedlegget. Dette gjelder for eksempel deler av statistikken om natur, klima og miljø (avfall og utslippsdata fra avløpsanlegg). En viktig offisiell statistikk på dette området er statistikken om utslipp til luft som i tillegg til Eurostat også rapporteres til FNs klimasekretariat UNFCCC.

FNs medlemsland har vedtatt 17 felles mål for en bærekraftig utvikling. Noen av de mest sentrale målene er at ekstrem fattigdom skal utryddes og sosiale ulikheter skal utjevnes samt at klimaendringene skal bremses. Bærekraftsmålene («The 2030 Agenda for Sustainable Development, Res. 70/1») har 169 delmål, og per 2020 er det 231 indikatorer. SSB koordinerer og publiserer en samlet framstilling av indikatorer for bærekraftsmålene i Norge. Disse er i stor grad basert på norsk offisiell statistikk. De er samlet på en faktaside på [ssb.no](https://www.ssb.no/sdg) (se <https://www.ssb.no/sdg>).

Bærekraftsmålene favner både miljømessige, sosiale og økonomiske mål. Mange statistikker knyttet til programmet gir grunnlag for å beregne indikatorer som er relevante i denne sammenhengen. Det gjelder særlig statistikk som belyser arbeid, ulikhet, helse, utdanning, likestilling, økonomi, innovasjon, natur, klima og miljø. Det er flere medlemmer i Utvalget for offisiell statistikk som er ansvarlige for de respektive statistikkene, som SSB, Folkehelseinstituttet og Miljødirektoratet med flere.

Det er en målsetting i 2030-agendaen at informasjon fra nasjonale statistikk-systemer skal benyttes i den globale framdriftsrapporteringen på bærekraftsmålene. Denne målsetningen vil også ligge til grunn for den nasjonale oppfølgingen. Rapportering av statistikkene som er grunnlag for utarbeidingen av mange av indikatorene i det globale indikatorrammeverket, ivaretas i stor grad gjennom allerede eksisterende rapporteringer til Eurostat, OECD og ulike FN-organisasjoner.

3. Det norske statistikkssystemet

3.1. Oversikt

Norge har et sentralisert statistikkssystem, der SSB som den sentrale statistikkmyndigheten skal samordne all utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge. SSB produserer mesteparten av denne statistikken. SSB har også hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid.

I utarbeidingen av statistikkprogrammet har det vært lagt til grunn at Norge fortsatt skal ha et sentralisert statistikkssystem. Det skal også være helhetlig ved at statistiske standarder og klassifikasjoner legges til grunn slik at statistikken mellom ulike områder kan sammenlignes. Mange statistikker inngår i nasjonalregnskapet eller andre statistikksamlinger SSB er ansvarlig for. Det innebærer at områder som dekkes godt nok av SSB og hvor SSB påfører statistikken merverdi ved å tilføre ekstra informasjon eller setter den inn i en helhet, i utgangspunktet fortsatt vil være SSBs ansvar. Andre myndigheter vil først og fremst være ansvarlige for offisiell statistikk på områder hvor SSBs dekning er mangelfull, eller hvor andre har spesielle fortrinn, som nærhet til datakildene eller fagkunnskap som innebærer bedre kvalitet og mer kostnadseffektiv produksjon av statistikken.

Et annet trekk ved det norske statistikkssystemet er at statistikkproduksjon i stor grad baseres på administrative datasystemer eller registre. SSB bruker mer enn 100 slike registre fra nærmere 30 offentlige institusjoner som grunnlag for statistikk-

produksjonen. For alle disse foreligger det egne utleveringsavtaler og kvalitetsrapporter. Samtidig produserer mange eiere av disse registrene statistikk til egne formål.

Ny teknologi med digitalisering og nye datakilder og såkalte stordata, som satellittdata, finansielle transaksjonsdata og mobildata, tas i økende grad i bruk i produksjonen av offisiell statistikk. Det gir muligheter for ny og mer aktuell statistikk i årene framover. En del nasjonale strategier og initiativ legger også føringer og gir muligheter for statistikkproduksjon. Et eksempel er Nasjonal geodatastrategi – Alt skjer et sted. Denne strategien skal sikre et kunnskapsgrunnlag av geografiske data som skal fremme felles løsninger og teknologi for bedre oppgaveløsning og nye bruksmuligheter for det norske samfunnet.

Sentrale norske statistikkprodusenter og registereiere er medlemmer av Utvalget for offisiell statistikk, som beskrives nærmere i kapittel 3.3.

3.2. Statistikkmyndigheter

Statistikkprogrammet skal angi hvilke *offentlige* myndigheter som er ansvarlige for de offisielle statistikkene. Offentlige myndigheter kan ha ulike typer ansvar som i denne sammenheng må skilles fra hverandre:

- Koordinering og produksjon av offisiell statistikk. Dette er SSBs hovedrolle, men noen andre myndigheter vil være ansvarlige for produksjon av noen offisielle statistikker.
- Styring og administrasjon av sektorer. Dette vil normalt omfatte utarbeiding av nødvendig styringsinformasjon, men ofte også informasjon om sektoren for allmennheten, som for eksempel helsemyndighetens ansvar for helseinformasjon.

I statistikkprogrammet er det klargjort at dette gjelder ansvaret nevnt i første kulepunkt.

Ansvarlig vil i denne sammenhengen innebære et produsentansvar for statistikken og dens kvalitet. Det vil si at statistikken framstilles og formidles i tråd med blant annet kvalitetskravene gitt i loven og i Retningslinjer for europeisk statistikk. Brukerne skal kunne forvente at den offisielle statistikken følger standarder og kvalitetskrav, og at dette igjen overvåkes og følges opp av SSB. For at dette skal kunne gjennomføres effektivt, må produsentansvaret være tydelig.

De fleste offentlige statistikkprodusenter er ansvarlige for data og administrative registre på sine områder, og flere har formidlingsportaler som omfatter statistikk fra ulike produsenter som til sammen dekker deres område. Offisiell statistikk kan som nevnt inngå blant andre statistikker i slike portaler, men verken registre eller portaler er statistikker som sådan.

Flere statistikkprodusenter, inkludert SSB, er også ansvarlige for analyser og forskning som tilfører statistikken merverdi. Som nevnt er ikke forskning og analyser som omfatter modellering statistikk. I statistikkprogrammet er det likevel gjort et unntak for befolkningsframskrivinger, som har vært betraktet som offisiell statistikk og produseres av statistikkbyråene i mange land.

En myndighet som er ansvarlig for offisiell statistikk, må i utgangspunktet være ansvarlig for hele produksjonskjeden fra datainnsamling til formidling. Dette forhindrer ikke at deler av produksjonen kan settes ut, men myndigheten vil uansett være ansvarlig for at den offisielle statistikken oppfyller kvalitetskravene.

Finansiering av offisiell statistikk alene kvalifiserer ikke for en rolle som ansvarlig produsent av slik statistikk.

I programmet står det at produsenter av offisiell statistikk bør synliggjøre behov og muligheter for statistikkutvikling i sine årlige arbeidsprogrammer. Vurdering av samhandlingen med andre produsenter er viktig i denne sammenhengen.

3.3. Utvalget for offisiell statistikk

I dette første nasjonale statistikkprogrammet har en valgt å ta utgangspunkt i statistikk som produseres av SSB og andre offentlige myndigheter i Utvalget for offisiell statistikk.

Utvalget for offisiell statistikk er et rådgivende organ for offisiell statistikk, som ble oppnevnt av Finansdepartementet 1. november 2019. Utvalget skal etter statistikkloven § 6 bidra til å samordne utvikling, utarbeidelse og formidling av norsk offisiell statistikk. Utvalget ledes av Statistisk sentralbyrå, som etter samråd med utvalget skal utarbeide forslag til statistikkprogram. Utvalget består av offentlige myndigheter som i stor grad er produsenter av statistikk, samt noen større registreiere. Det er 24 institusjoner representert i Utvalget for offisiell statistikk per 1.1.2021, se boks 1. Utvalget er basert på det tidligere Statistikkrådet som hadde en lignende rolle, men uten mandat for å avgrense offisiell statistikk ved utarbeiding av forslag til statistikkprogram, se omtale i Statistikkloven (2019).

Finansdepartementet har gitt en utfyllende instruks om utvalgets oppgaver og arbeid (SSB, 2020-2). Her slås det fast at utvalget skal legge vekt på brukerbehov og en kostnadseffektiv statistikkproduksjon. Det skal gi innspill til hvilke statistikkområder som skal inngå i programmet, og hvilke myndigheter som er ansvarlige for statistikkene.

SSBs statistikk er inkludert i programmet for offisiell statistikk, med unntak av enkelte analyser som går ut over støtte til framstillingen av statistikken, og noe eksperimentell statistikk som er under utvikling.

Myndighetene i Utvalget for offisiell statistikk fremmet i 2020 forslag til mulig offisiell statistikk på sine områder til SSB. Denne statistikken ble gjennomgått og vurdert av SSB i samarbeid med de relevante myndighetene. Statistikkene ble vurdert opp mot kriteriene for offisiell statistikk. Særlig ble statistikken vurdert i forhold til allmenn brukerinteresse versus detaljert styringsinformasjon, faglig uavhengighet versus behov for kontinuerlig styringsinformasjon og hvorvidt det er lik tilgang for alle brukere og åpenhet om datakilder og produksjonsmetoder i formidlingen.

Der flere myndigheter produserer statistikk på samme område, er det gjort en vurdering av mulig samordning og hvem som skal være ansvarlig produsent av den offisielle statistikken. I statistikkprogrammet for 2021-2023 er 12 av medlemmene i utvalget ansvarlige for produksjon av offisiell statistikk.

Boks 1. Medlemmer i Utvalget for offisiell statistikk per 1.1.2021
(ansvarlige myndigheter i statistikkprogrammet 2021–2023 er merket med *)

[Brønnøysundregistrene](#)

[Direktoratet for forvaltning og økonomistyring \(DFØ\)](#)

[Fiskeridirektoratet](#) *

[Folkehelseinstituttet](#) *

[Helsedirektoratet](#)

[Husbanken](#)

[Kartverket](#)

[Kulturrådet](#)

[Kystverket](#)

[Landbruksdirektoratet](#) *

[Miljødirektoratet](#) *

[Nasjonal kommunikasjonsmyndighet](#) *

[NAV](#) *

[Norges forskningsråd](#) *

[Norsk institutt for bioøkonomi \(NIBIO\)](#) *

[Norges vassdrags- og energidirektorat \(NVE\)](#) *

[Norsk senter for forskningsdata \(NSD\)](#)

[Oljedirektoratet](#) *

[Politidirektoratet](#)

[Skattedirektoratet](#)

[Statens vegvesen](#)

[Statistisk sentralbyrå](#) *

[Utdanningsdirektoratet](#)

[Utlendingsdirektoratet](#) *

4. Beskrivelse av den offisielle statistikken

4.1. Statistikkområder

En utfordring i utformingen av et statistikkprogram er hvilket detaljnivå det skal ha, og hvordan statistikker skal grupperes. Programmet skal være flerårig, og hensynet til fleksibilitet med tanke på utvikling og endring i perioden, som opprettelse, nedleggelse og endring av statistikker, sto sentralt i vurderingen ved utformingen av programmet. Dette talte for et program med overordnede

beskrivelser av statistikker, samtidig som det måtte være detaljert nok til å gi brukere informasjon om hva statistikken innenfor et område skal belyse. I tillegg måtte programmet være tilstrekkelig detaljert til at det framgår hvilke myndigheter som er ansvarlige.

Formålet med en inndeling i statistikkområder er å gruppere statistikk slik at man får en oversikt over hvilke temaer eller samfunnsområder som skal dekkes av offisiell statistikk. I tråd med forarbeidene til loven og andre innspill ble det valgt en statistikkområdeinndeling som bygger på den inndelingen i hovedområder og delområder som man finner på ssb.no¹. Det hadde blant annet den fordel at alle SSBs publiserte statistikker var plassert i et område allerede. Inndelingen er også kompatibel med FNs klassifisering av statistiske aktiviteter.

Man kunne tenke seg en inndeling mer tilpasset for eksempel næringsgruppering. Produksjon og andre aktiviteter rundt statistikken er nært knyttet til publiseringen av statistikken. Alle næringsstatistikkene produseres i dag i større grad under ett. Det som ville ha fortont seg som en naturlig næringsinndeling i programmet bare for få år siden, var ikke lenger hensiktsmessig.

Det ble valgt 21 hovedområder som gir en ramme for 88 mer detaljerte delområder med statistikker som hører sammen. Områdene skal i størst mulig grad være gjensidig utelukkende. På hovedområdenivå vil de sannsynligvis også dekke annen statistikk som kan være aktuell som offisiell statistikk senere. Det ble vurdert om man i tillegg skulle ha en form for overordnede områder som for eksempel økonomisk statistikk eller personstatistikk, etter mønster av internasjonale statistikkorganisasjoners inndelinger, eller overordnede emner tilsvarende hovedinngangene som SSB er i ferd med å ta i bruk på ssb.no. Men dette ville gi et unødvendig nivå og ble ikke fulgt opp.

Hva som omfattes av offisiell statistikk og hvilke institusjoner som er ansvarlige, angis på delområdenivå. Typisk vil et hovedområde bestå av fem delområder. Et delområde kan deles mellom ulike produsenter, og ansvarsfordelingen framkommer da av teksten. Delområdebeskrivelsene sier noe om formålet med statistikkene som inngår i delområdet og hva de skal belyse, det vil si en innholdsbeskrivelse.

På ssb.no er statistikkene primærplassert i ett delområde, men noen har også sekundærplassering i andre områder. I statistikkprogrammet ble det gjort noen tilpasninger i områdeinndelingen. Tilpasninger var at to hovedområder som ikke har noen primærplasserte statistikker på ssb.no, Innvandring og innvandrere og Svalbard, ikke ble tatt med. Statistikkene som inngår i disse områdene er dekket gjennom plassering i andre områder i statistikkprogrammet, se kapittel 4.3 om tverrgående statistikker.

En fordel med å ta utgangspunkt i inndelingen på ssb.no med tilhørende statistikker var at det eksisterte beskrivelser av statistikkene med enkelte metadata. Det var enkelt å få et overblikk over hvilke statistikker som inngår i et område. Man måtte ikke «konstruere» nye områder og statistikker for mesteparten av programmet, med risiko for å ikke få med alt eller overlapp.

¹ I SSB ble det tidligere utarbeidet en emneinndeling for å klassifisere statistikken, slik at det skal bli lettere å finne ut hvilke statistiske opplysninger som finnes innenfor et emneområde. Klassifiseringen ble foretatt ut fra hvilket samfunnsforhold statistikken belyser. Emneinndelingen (innført 1995 og siste versjon er fra 2006 og ikke vedlikeholdt etter det) er dermed en opplisting av ulike deler av samfunnslivet. Statistikk og analyser deles i emner etter hvilket område av samfunnet eller type samfunnssektorer som beskrives, og som er mest mulig tjenlig og informativ for eksterne miljøer. Den skulle så vidt mulig bygge på NACE (næringsklassifiseringen). Det gjaldt spesielt næringene, men også andre samfunnsområder.

Områdenavnene ble drøftet med Utvalget for offisiell statistikk. Etter diskusjoner her ble noen betegnelser føyd til navnene på ssb.no. Dette gjelder ordene FoU, akvakultur og klima. Det ble lagt til noen delområder for å dekke offisiell statistikk som produseres utenfor SSB. Det ble gjort enkelte andre justeringer i områdenavn, også i departementsbehandlingen av programforslaget. Se kapittel 6.5 om arbeidet med innspill til programforslaget.

De 21 hovedområdene som danner grunnlaget for statistikkprogrammet og som det utarbeides offisiell statistikk for, er angitt i boks 2.

Boks 2. Hovedområder som omfattes av statistikkprogrammet 2021 – 2023

- 1 Arbeid og lønn
- 2 Bank og finansmarked
- 3 Befolkning
- 4 Bygg, bolig og eiendom
- 5 Energi og industri
- 6 FoU, teknologi og innovasjon
- 7 Helse og omsorg
- 8 Inntekt og forbruk
- 9 Kultur og fritid
- 10 Landbruk, fiskeri og akvakultur
- 11 Nasjonalregnskap
- 12 Natur, klima og miljø
- 13 Offentlig finanser
- 14 Priser og prisindekser
- 15 Sosiale forhold og kriminalitet
- 16 Transport og reiseliv
- 17 Utdanning
- 18 Utenriksøkonomi
- 19 Valg
- 20 Varehandel og næringslivstjenester
- 21 Virksomheter, foretak og regnskap

4.2. Beskrivelser

Et prinsipp som ble lagt til grunn, var som nevnt at områdene i størst mulig grad skulle være gjensidig utelukkende, og at statistikker skulle høre hjemme ett sted. Det er noen temaer som går på tvers av områder, og i enkelte tilfeller var det nødvendig med kryssreferanser. For å unngå unødige gjentakelser ble det også bestemt å gjøre hovedområdebeskrivelsen kortfattet og overordnet om betydningen av området. Delområdebeskrivelsen er mer detaljert og omtaler formålet med statistikken og de viktigste innholdselementene på området. Den beskriver ikke i detalj de enkelte statistikkene. Siktemålet er at beskrivelsen skal tydeliggjøre og avgrense området, og samtidig gi mulighet for å tilpasse statistikker i programperioden i henhold til nye brukerbehov og statistikkmuligheter. I noen grad bygger beskrivelsene på informasjon fra «Om statistikken» for SSBs statistikk, og de er også inspirert av beskrivelser fra andre lands statistikkprogrammer og nettsider, som i Sverige (SCB, 2020) og Sveits (FSO, 2020).

Det var behov for å avgrense innholdet for å ha nødvendig fleksibilitet i programmet og for å gjøre dokumentet oversiktlig og lesbart. Statistikkprogrammet er uansett omfattende med sine 88 delområder. Det ble vurdert at systematisk informasjon om brukere, periodisitet, regionalt nivå og datakilder ikke var aktuell i

selve programmet. I særskilte tilfeller omfatter beskrivelsen kort omtale av viktige bruksområder eller brukere og i noen tilfeller datakilder eller andre relevante aspekter ved statistikkområdet.

I Statistikkloven (2019) legger Finansdepartementet som nevnt til grunn at statistikk utarbeidet etter europeiske forordninger som tas inn i EØS-regelverket, skal være norsk offisiell statistikk. Gjennom arbeidet med statistikkprogrammet har SSB sett behov for å presisere at det gjelder statistikk som utarbeides i henhold til statistikkforpliktelser i EØS-avtalen. Det er derfor vesentlig å opplyse om det foreligger EØS-forpliktelser etter vedlegg XXI på området. I forslaget til statistikkprogram ble det satt som et eget informasjonspunkt – «EØS-forpliktelser: Ja/Nei» – og hvis ja, oppgis navn på gjeldende basisrettsakter. Bare disse forpliktelsene angis med spesifikk referanse. Andre internasjonale forpliktelser eller rapporteringer omtales i særskilte tilfeller, for eksempel når det er rapportering via Eurostat i henhold til andre deler av EØS-avtalen, eller der andre internasjonale forpliktelser er avgjørende for statistikkområdet.

Delområdebeskrivelsen gir informasjon om hvilke institusjoner som er produsentansvarlige på området. For å tydeliggjøre hva statistikkområdet dekker og hvordan ansvarsdelingen mellom ulike statistikkprodusenter er, inkluderes en boks med oversikt over statistikkene som inngår i delområdet ved programstart i januar 2021. Siden programmet ikke vedtas på statistikknivå, er disse boksene et supplement til selve programmet. SSB har i samarbeid med andre myndigheter i Utvalget for offisiell statistikk også utarbeidet en egen oversikt med informasjon om disse statistikkene, se omtale i kapittel 5.

Det er en intensjon gitt i brev fra Finansdepartementet til SSB 5. november 2019 at det første nasjonale statistikkprogrammet ikke skal øke den samlede mengden ressurser som benyttes til statistikk. Det er en medvirkende årsak til at utviklingsprosjekter omtalt i programmet er forsøkt begrenset til initiativ som allerede har vært planlagt, uavhengig av statistikkprogrammet. Der det er aktuelt, er disse kort beskrevet i et eget informasjonspunkt – «Utvikling». I noen få tilfeller er det tatt inn en kort tekst om mer generelle utviklingsbehov i selve områdebeskrivelsen. Det gjelder temaer hvor det er identifisert behov for å vurdere utvidelser av statistikkprogrammet i neste periode, gjennom nye delområder eller ved styrking av områder som har et begrenset statistikkinnhold i dag.

4.3. Tverrgående statistikker

Noen statistikker kan knyttes til flere områder eller delområder. I programmet blir statistikk i hovedsak omtalt under det delområdet som den primært hører hjemme i. Det innebærer at tematiske overbygninger som gjelder spesielle geografiske områder eller visse deler av befolkningen, vil ha statistikker i flere områder og delområder. Dette gjelder for eksempel statistikk om Svalbard, om samiske forhold samt deler av statistikken om innvandrere. Eksempelvis vil statistikken om innvandreres forhold til arbeidsmarkedet dekkes under området Arbeid og lønn, mens statistikken om innvandring dekkes under Befolkning. I formidlingen på for eksempel ssb.no vil innvandring og innvandrere belyses som et eget område, der statistikkene som inngår kommer fra flere ulike statistikkområder i programmet.

Noen statistikker henger sammen ved at de i tillegg til tematisk forbindelse også samles inn under samme system, eller formidles samlet til brukerne da de er viktige for politikkutforming på tvers av områder. Noen slike statistikksamlinger og formidlingskanaler omtales i et eget kapittel i programmet selv om noen av statistikkene som inngår i disse temaene eller kanalene knyttes til delområder og inngår i beskrivelsen under disse. Dette gjelder KOSTRA og statistikk og indikatorer for FNs bærekraftsmål.

5. Statistikkoversikten

Forslaget til statistikkprogram ble utformet på områdenivå for å ha nødvendig fleksibilitet i programperioden. Statistikker og omfanget av disse kan endre seg over tid. For statistikker som inngår i programmet ved programmets start i januar 2021, foreligger det som nevnt en egen oversikt som SSB utarbeider og oppdaterer i samarbeid med Utvalget for offisiell statistikk. Det framgår av Finansdepartementets instruks for Utvalget for offisiell statistikk at en slik oversikt skal oppdateres årlig (SSB, 2020-2).

I tillegg til å ha ei liste over statistikker med navn inneholder oversikten noe metainformasjon om statistikkene. Oversikten foreligger som et regneark.

For SSBs statistikker og noen av de andre er det knyttet hyperkoblinger til navnene slik at en ved å klikke på disse kommer direkte til siste publisering av den aktuelle statistikken.

SSB har vurdert hvilke opplysninger som skal tas med i statistikkoversikten. Det er viktig å ta hensyn til oversiktighet og avgrense omfanget til informasjon som er sentral for all offisiell statistikk. Følgende informasjon er så langt inkludert:

- Hovedområde
- Delområde
- Statistikknavn med hyperkobling
- Hyppighet på nasjonal publisering (som månedlig kvartalsvis eller årlig) med eventuell tilleggsinformasjon
- EØS-forpliktelser gjennom statistikkrettsakter i EØS-avtalens vedlegg XXI
- Andre viktige internasjonale forpliktelser (som FN, OECD, IMF mfl.)
- Datakilder (som administrative datasystemer, statistiske undersøkelser eller tellinger, andre som stordata) med utfyllende informasjon
- Hvorvidt statistikken er kilde for nasjonalregnskapet (ja/nei)
- Hvordan løpende statistikkproduksjon finansieres (grunnbevilgning, markedsfinansiering eller bidrag fra begge), med utfyllende informasjon om eventuell markedsfinansiering, det vil si markedsandel og hvem som eventuelt finansierer statistikken.

Andre opplysninger som ble vurdert, men ansett mindre aktuelle i en samlet oversikt over offisiell statistikk, var blant annet aktualitet og frekvens/format på internasjonal rapportering. Oversikten inneholder en identifikator for hver SSB-statistikk («kortnavn») som gjør det lett å koble på flere opplysninger ved behov.

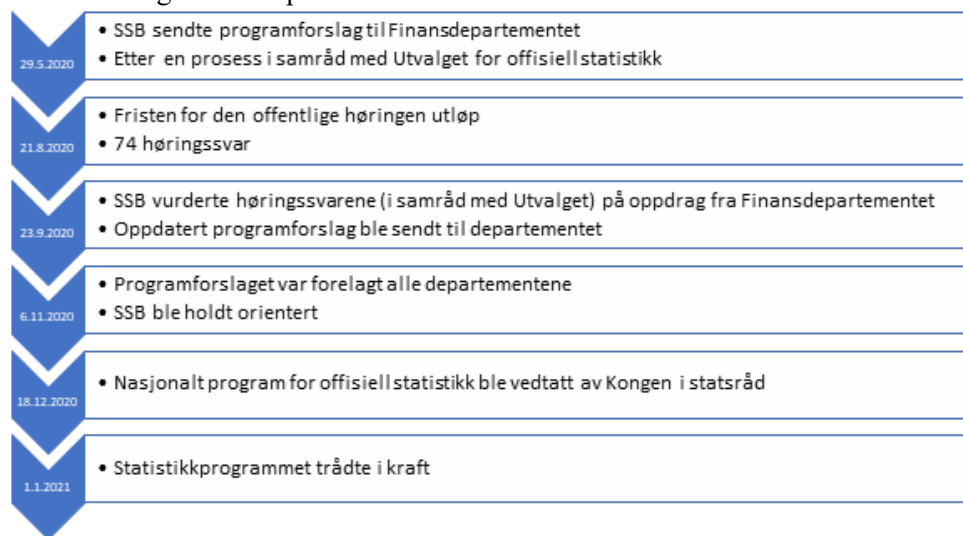
For å få sammenlignbar informasjon på tvers av statistikkområder og produsenter er det laget en veiledning for utfylling. Noen statistikker har flere varianter med ulik publiseringsfrekvens, og alle hyppigheter framkommer der det er aktuelt.

Statistikkoversikten per 1.1.2021 med metainformasjon som angitt ovenfor, ble utarbeidet og sendt til Finansdepartementet høsten 2020. Den omfatter i alt 351 statistikker, hvorav SSB er ansvarlig for 297 eller 85 prosent.

6. Prosessen

6.1. Milepæler

Det konkrete arbeidet med statistikkprogrammet startet høsten 2019. Prosessen inneholdt følgende milepæler:

6.2. Prosessen i SSB

Ansvar for nasjonal koordinering av offisiell statistikk ble lagt til Internasjonalt sekretariat (S120). I oktober 2019 ble det opprettet ei prosjektgruppe i SSB for utarbeidelsen av programforslaget. Gruppen har bestått av Richard Ragnarson (leder, seksjonssjef S120), Marius Andersen (S120), Marit Hoel (avdeling for økonomisk statistikk t.o.m. 8. mars 2020, S120 fra 9. mars), Hans Viggo Sæbø (S120), Ann Lisbet Brathaug (adm. dir. stab), Ingrid Modig (avdeling for kommunikasjon og brukerkontakt), Peder Næs (avdeling for nærings- og miljøstatistikk), Elisabeth Rønning (avdeling for person- og sosialstatistikk) og Trine Westvold (administrasjonsavd. stab). Videre har Anne Gro Hustoft (seksjon for IT-arkitektur), Lasse Sandberg (avdeling for økonomisk statistikk), Pål Sletten (seksjon for nasjonalregnskap) og Ola Vestad (forskningsavdelingen) deltatt i perioder. Gruppen avholdt ukentlige møter fram til utgangen av mai 2020.

Prosjektet valgte å dele arbeidet inn i følgende deloppgaver:

1. Gruppering av statistikker – områdeinndeling
2. Krav til offisiell statistikk
3. Kartlegge og beskrive mulig offisiell statistikk i SSB
4. Kartlegge og beskrive mulig offisiell statistikk utenfor SSB (Utvalget for offisiell statistikk)
5. Angi produsentansvar
6. Sammenstilling
7. Innspill til programforslaget
8. Ferdigstillelse av forslag

Opgavene ble påbegynt i nevnte rekkefølge, men det var i stor grad en parallell og iterativ prosess mellom deloppgavene.

Statistikkavdelingene har bidratt aktivt i skrivingen av programforslaget. Etter at prosjektgruppen utarbeidet noen skisser til områdebeskrivelser, ble alle statistikkseksjonene bedt om å skrive utkast på sine respektive områder. I mars 2020 begynte arbeidet med å sette sammen et helhetlig programdokument. Internasjonalt sekretariat hadde redaktøransvaret og involverte/konsulterte de

ansvarlige i flere runder. Alle avdelingene i SSB har vært konsultert om utkast til statistikkprogram. Statistikkavdelingene og de berørte seksjonene ble også involvert i vurderingene av høringsuttalelsene.

6.3. Prosessen i Utvalget for offisiell statistikk

Det tidligere Statistikkrådet behandlet i møte 14. juni 2019 ny statistikklov, offisiell statistikk, kvalitetskrav og nasjonalt statistikkprogram. Statistikkrådet ble bedt om å sende skriftlige innspill til et nasjonalt statistikkprogram høsten 2019 før Utvalget for offisiell statistikk ble opprettet.

Utvalget for offisiell statistikk arbeidet det første året fra opprettelsen 1. november 2019 hovedsakelig med nasjonalt statistikkprogram og tilhørende temaer. Det ble avholdt fire møter i utvalget fram til oversendelse av første programforslag til Finansdepartementet: 11. desember 2019, 29. januar, 26. februar og 30. april 2020. Et planlagt møte i utvalget 27. mars ble avlyst grunnet koronasituasjonen og erstattet med skriftlig konsultasjon. Møtet 30. april ble avholdt som videokonferanse. Utvalget har utvekslet dokumenter og innspill gjennom felles kanal i Microsoft Teams, med e-post som supplement.

På møtene drøftet utvalget kravene til offisiell statistikk og hva det innebærer å ha ansvar for offisiell statistikk. Videre drøftet man utforming av statistikkprogrammet, områdeinndeling, områdebeskrivelser og annet innhold. Medlemmer i utvalget med produsentansvar for mulig offisiell statistikk ble bedt om å skrive utkast til beskrivelser på sine områder. Underveis presenterte enkelte medlemmer sine erfaringer med å lage utkast i utvalgsmøter.

SSB har også hatt en rekke bilaterale møter og konsultasjoner med medlemmer i utvalget. Det var behov for å drøfte avgrensningen av offisiell statistikk på en del områder. Videre ble det gjort enkelte avklaringer av ansvarsfordeling. Dette gjaldt spesielt innenfor arbeid og lønn, FoU, helse, landbruk, fiskeri og akvakultur, natur, klima og miljø, sosiale forhold og kriminalitet og utdanning. Resultatet ble at 12 medlemmer i utvalget, inklusive SSB, ble foreslått som produsentansvarlige for offisiell statistikk i forslaget til statistikkprogram. Produsenter utenfor SSB har ansvar for offisiell statistikk innenfor 9 av 21 hovedområder, mens SSB har eneansvar på de øvrige 12.

I andre halvdel av mars 2020 ble skisse til statistikkprogram sendt ut til skriftlig konsultasjon til SSBs avdelinger og utvalgsmedlemmene. Innspillene fra utvalgsmedlemmene og SSBs avdelinger ble vurdert og i stor grad hensyntatt i revidert versjon av programutkastet. På møtet 30. april ble utkastet gjennomgått kapittel for kapittel. Utvalget ga generell støtte til programprosessen og programutkastet. Det kom innspill på noen statistikkområder, både i møtet og skriftlig i etterkant. Forslaget til statistikkprogram ble noe justert på bakgrunn av de siste innspillene før oversendelse til Finansdepartementet.

Underveis i prosessen med å vurdere svar fra den offentlige høringen ble det holdt møte i utvalget 9. september 2020. Der presenterte SSB en sammenfatning av høringsinnspillene og skisserte mulige endringer i forslag til statistikkprogram. Det har også vært bilaterale møter og kontakt med utvalgsmedlemmer underveis i hele prosessen etter behov.

6.4. Brukerinvolvering og Rådet for SSB

De fleste av medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk er også brukere i tillegg til å være statistikkprodusenter. Det har blitt gitt informasjon om statistikkprogrammet på seminarer, i møter med andre interessenter som departementer og

andre etater og gjennom SSBs vanlige kanaler for brukerkontakt som rådgivende utvalg for statistikker. Den offentlige høringen av forslag til statistikkprogram omtalt i kapittel 6.6 var hovedvirkemiddelet for å sikre brukerinvolvering.

Etter statistikkloven ble det fra 1.1.2020 opprettet et nytt og overordnet rådgivende organ – Rådet for SSB - som også representerer brukerinteresser. Rådet for SSB behandlet forslag til statistikkprogram på rådsmøtet 16. april 2020. Rådet syntes utkastet var et godt og ryddig dokument med et passe detaljeringsnivå.

Videre var rådet opptatt av følgende forhold:

- Det kan være hensiktsmessig å belyse hvordan rammebetingelsene for å produsere statistikk de neste årene vil påvirke mulighetene for datainnhenting og hvilke statistikker som vil være mest relevante.
- Det vil være nyttig å klargjøre hvilke valg man har gjort i arbeidet med forslag til statistikkprogram. For eksempel kan man si noe om hvilke kriterier som er brukt for å velge ut statistikker til programmet. Det er også nyttig å være eksplisitt på hvilke ressurskranker som er lagt til grunn i arbeidet.
- Utkastet til statistikkprogram innenfor klima har mest fokus på utslipp. Det bør vurderes nye statistikkområder på dette feltet. På arealområdet er for eksempel ikke hav utenfor kystnære områder dekket. Det er også lite fokus på statistikk som belyser klimaendringer i Norge. Det kan være aktuelt å inkludere statistikk fra andre produsenter, som Meteorologisk institutt og Havforskningsinstituttet.
- På helseområdet er det viktig å utvikle statistikker blant annet innenfor smittevern og vaksine basert på godt samarbeid mellom Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og SSB.
- Det er viktig å omtale at det vil være prosesser i oppfølgingen av statistikkprogrammet for å sikre bruk av konsistente klassifikasjoner og definisjoner på tvers av produsentene i det norske statistikksystemet og overholdelse av kvalitetsstandarder som Retningslinjer for europeisk statistikk.
- Det er behov for å synliggjøre at det også er usikkerhet i offisielle statistikker selv om de tilfredsstiller kvalitetskravene til slik statistikk. En viktig formidlingsoppgave for produsenter av offisiell statistikk er å gi veiledning om hvordan tallene kan forstås.

I midten av mai ble oppdatert forslag til statistikkprogram sendt til rådets medlemmer for eventuelle kommentarer. Det kom et spørsmål til SSB vedrørende klimastatistikk.

På møtet 16. september 2020 fikk rådet en orientering om høringsprosessen og vurderinger av høringssvar.

6.5. Arbeidet med innspill til programforslaget

SSB arbeidet i flere runder med å avgrense og strukturere de innledende kapitlene om rammene for programforslaget og kravene til offisiell statistikk, jf. egen omtale i kapittel 4. Det var flere, også i utvalget, som mente at statistikkprogrammet burde være framoverskuende og angi framtidige statistikkbehov og hvilke statistikkområder som må utvikles. Det ble gitt en intensjon i brev fra Finansdepartementet til SSB 5. november 2019 at det første nasjonale statistikkprogrammet ikke skulle øke den samlede mengden ressurser som benyttes til statistikk. En balansert løsning ble i hovedsak å definere statistikkområder og omtale visse utviklingsprosjekter som allerede var planlagt, uavhengig av statistikkprogrammet. Det kom få innspill til denne delen av dokumentet utover anbefalingene fra rådet (se ovenfor).

Omtalen av statistikktemaer som går på tvers av områder, og formidlingskanaler som er samlinger av statistikk, gjerne med en tematisk overbygning, ble også bearbeidet underveis. Det kom noen synspunkter på at slike samlinger bør

defineres som statistikk i programmet, for eksempel KOSTRA-statistikkene på ssb.no og Folkehelseprofilene på fhi.no. De består helt eller delvis av offisielle statistikker som i seg selv omfattes av statistikkprogrammet. SSB kom derfor til at det var riktig å omtale dette innledningsvis som tverrgående statistikksamlinger og formidlingskanaler med statistikk.

De fleste innspillene gjaldt statistikkområdene. På alle statistikkområdene var det flere runder med bearbeiding av beskrivelsen. På en del områder var det behov for særskilte vurderinger og drøftinger, blant annet på grunn av ansvarsdeling mellom myndigheter og noen ulike interessehensyn.

NAV og SSB avklarte ansvarsfordelingen innenfor statistikkområdet Arbeid og lønn. Det innebar blant annet at NAV ble ansvarlig for offisiell statistikk om registrerte arbeidsledige. SSB er ansvarlig for ledighetsstatistikk basert på arbeidskraftundersøkelsen. DFØ spilte inn forslag til utvikling av registerbasert sysselsettingsstatistikk, herunder utvikling av strømningstall og utvidet bruk av styrk-kodesystemet, for eksempel ledere med personalansvar versus ansatte. SSB publiserer yrke for alle sysselsatte etter sektor. Det er begrensninger på videre detaljering grunnet manglende spesifikasjoner eller kvalitetsutfordringer. Det er blant annet ikke yrkeskoder som viser helt tydelig personalansvar. SSB oppga at det var planlagt å utvikle statistikk over ansatte i staten etter yrke (etter 4-siffer styrk-koder), som ville bli publisert som én tabell av mange i den registerbaserte sysselsettingsstatistikken. Programforslaget omtalte ikke så detaljerte oppgaver.

SSB vurderte de nasjonale og regionale befolkningsframskrivingene. De er ikke tallfestede opplysninger om *tidligere* tidsperioder, slik statistikk vanligvis er. Befolkningsframskrivingene er beregning av en framtidig befolknings størrelse og sammensetning, gitt ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet, innvandring og utvandring. De skiller seg fra en *befolkningsprognose* som er en beregning av den framtidige befolkningen som oppfattes mest sannsynlig på tidspunktet prognosen blir laget. Befolkningsframskrivingene publiseres som statistikk på ssb.no. Siden det er *framskrivinger* som publiseres i samsvar med internasjonale standarder og praksis, ble konklusjonen at de var å regne som offisiell statistikk innenfor delområdet Befolkningens størrelse og sammensetning.

På statistikkområdet FoU, teknologi og innovasjon påpekte DFØ at det er viktig med statistikk som viser hvordan digitale tjenester tas i bruk av offentlig forvaltning og næringslivet (utviklingen og bruken av for eksempel automatisering, robotisering, digital teknologi som både forbedrer og effektiviserer tjenester). Dette ble innarbeidet i områdebeskrivelsen. Ansvarlig myndighet for statistikk om FoU i universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren, herunder helseforetakene, var Forskningsrådet. Statistikken lages og publiseres i dag av NIFU etter avtale. Det samme gjaldt statistikk om forskerpersonale og doktorgrader på statistikkområdet Utdanning. Kunnskapsdepartementet satte ned ei felles arbeidsgruppe med Forskningsrådet for å vurdere den framtidige organiseringen av arbeidet med disse statistikkene. Departementet konkluderte i november 2020 med at de ønsket å flytte produksjonen av FoU-statistikken til SSB fra januar 2022. Departementet ba Forskningsrådet om å forlenge avtalen med NIFU ut 2021. DFØ formidlet forslag fra Digitaliseringsdirektoratet om alternativt navn – Digitalisering – på delområdet Informasjonssamfunnet. Direktoratet mente at digitalisering er et mer presist begrep for statistikk som inngår i området. SSB beholdt navnet Informasjonssamfunnet og framholdt at dette klarere synliggjør samfunnsperspektivet og at delområdet også omfatter kommunikasjonstjenester som ligger litt på siden av begrepet digitalisering.

Statistikkområdet Helse var gjenstand for mye drøfting. SSB samarbeider med FHI, Helsedirektoratet og lokale og regionale helsemyndigheter i produksjon og utvikling av en del statistikker, og dette ble omtalt i programforslaget. FHI kommenterte at det pågikk en prosess for å kartlegge kosthold, fysisk aktivitet, bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler i befolkningen framover. Dette inkluderte også undersøkelsen om røyk, alkohol og andre rusmidler som SSB gjennomfører på oppdrag fra FHI, men det ble ikke tatt noen beslutninger som endret arbeidsdelingen. Det var noe krevende å avklare hvilke statistikkområder i FHI som skulle regnes som offisiell statistikk, og hvordan summen av statistikker i SSB og FHI burde deles inn i delområder. Resultatet ble fire nye delområder hvor FHI var sentral ansvarlig myndighet. SSB hadde ikke primærplasserte statistikker her. Hver for seg hadde disse delområdene få statistikker, men de representerte samfunnsaktuelle temaer hvor det var forventet utvikling med flere statistikker framover, for eksempel om sykdommer, smittevern og vaksine. Helsedirektoratet trakk fram at en del statistikknavn kunne forbedres slik at de tydeliggjorde innholdet. I departementsbehandlingen av programforslaget fikk Helse- og omsorgsdepartementet endret områdenavnet til Helse og omsorg.

Flere myndigheter ble gitt statistikkansvar på området Landbruk, fiskeri og akvakultur. Fiskeridirektoratet og SSB avklarte at førstnevnte hadde ansvar for offisiell statistikk om akvakultur og det aller meste om fiskeri. Miljødirektoratet framholdt at det er utviklingsbehov i statistikk over akvakultur. Fiskeridirektoratet hadde ikke konkrete planer på grunn av begrensede ressurser og så ikke mulighet for å ta med dette i det første programmet. Det var gjennomgang av beskrivelsen for delområdet Landbruksøkonomi for å sikre at teksten var presis og at ansvarsdelingen mellom NIBIO, Landbruksdirektoratet og SSB var tydelig.

Det kom noen innspill fra Forskningsavdelingen i SSB vedrørende omtalen av statistikkområdet Nasjonalregnskap. De satte søkelyset på koblingen mellom miljøregnskap (som er omtalt i området Natur, klima og miljø) og nasjonalregnskap, og de minnet om satellittregnskap for ulønnet husarbeid som utarbeides hvert tiende år.

SSB vurderte konjunkturtendensene som publiseres som statistikk på ssb.no. Siden dette er *prognoser* som er beregning av den framtidige utviklingen som oppfattes mest sannsynlig på det tidspunktet prognosen blir laget, og de ikke har kobling til internasjonale statistikkstandarder, ble konklusjonen at de ikke regnes som offisiell statistikk.

På statistikkområdet Natur, klima og miljø var NIBIO opptatt av å løfte fram behovet for arealstatistikk og arealplanlegging. Det ble gjort justeringer i beskrivelsen for å synliggjøre dette, og areal kom klart fram som eget delområde. SSB så da ikke behov for å ha med areal i navnet på hovedområdet. Det ble spilt inn flere navneforslag, og klima ble tatt inn for å synliggjøre et viktig tema som forventes å være gjenstand for statistikkutvikling. Miljødirektoratet ønsket å inkludere mer omtale av utviklingsbehov innenfor natur, klima og miljø. Det var få konkrete utviklingsoppgaver, og det ble føyd til tekst om at statistikk som beskriver utviklingen i naturmangfold, klima og naturmiljø gjennom påvirkning av menneskelig aktivitet, for eksempel statistikk om temperatur og havnivå, vil bli vurdert i det videre arbeidet med å avgrense offisiell statistikk hos aktuelle produsenter. Videre ble det lagt inn en kort definisjon av hva som menes med "sirkulær økonomi" og "grønne varer og tjenester" i delområdet Miljøregnskap. Miljødirektoratet foreslo på vegne av Riksantikvaren et nytt delområde – Kulturmiljøstatistikk – innenfor området Natur, klima og miljø. SSB drøftet dette med Riksantikvaren, som ikke er medlem av Utvalget for offisiell statistikk. Løsningen ble å omtale kulturmiljøstatistikk som en utviklingsoppgave innenfor

statistikkområdet Kultur og fritid, og der det henvises til at statistikker på dette feltet også kan bli en del av området Natur, klima og miljø.

Siden KOSTRA-statistikkene ble fordelt på sine respektive statistikkområder, sto man igjen med finansstatistikker innenfor området som heter offentlig sektor på ssb.no, og områdenavnet ble Offentlige finanser i statistikkprogrammet.

Politidirektoratet vurderte og konkluderte med at de på kort sikt ikke ville stå som produsentansvarlig for offisiell statistikk innenfor området Sosiale forhold og kriminalitet. DFØ tok opp at det kunne være relevant å bygge opp kildegrunnlag og statistikk om befolkningens tillit til politiske institusjoner, statsforvaltningen og domstolene, og at dette kunne inkluderes som et utviklingspunkt i programmet på sikt. Det ble tatt inn en generell formulering i delområdet Levekår om at statistikk om befolkningens tillit til myndighetene og vurdering av offentlige tjenester vil bli vurdert i det videre arbeidet med å avgrense offisiell statistikk hos aktuelle produsenter. Det ble ikke tatt endelig stilling til områdetilhørighet for slik statistikk.

Utdanningsdirektoratet innhenter mye data og publiserer statistikk om barnehager og grunnopplæring i Norge. SSB benytter det samme datamaterialet og publiserer offisiell utdanningsstatistikk. Det ble vurdert hvorvidt direktoratet skulle ta ansvar for deler av statistikken på området Utdanning. Konklusjonen ble at gjeldende arbeidsdeling videreføres inntil videre fordi en del spørsmål knyttet til forskjellen mellom styringsinformasjon og offisiell statistikk ikke var helt avklart.

På statistikkområdet Utenriksøkonomi var det behov for å gjøre justeringer i områdeinndelingen, blant annet på grunn av sammenslåing av statistikker. Statistikken over Norges fordringer og gjeld overfor utlandet var blitt integrert i utenriksregnskapet, og grunnlaget for delområdet Fordringer og gjeld overfor utlandet var dermed borte. Flere statistikker beskriver utviklingen i den økonomiske samhandlingen med andre land, med økt integrasjon av markeder og produksjon på tvers av landegrenser, og det ble innført et nytt delområde kalt Økonomisk globalisering.

6.6. Offentlig høring

Det kom inn 74 hørings svar om nasjonalt program for offisiell statistikk. Mange høringsinstanser uttrykte støtte til at det ble etablert et program for offisiell statistikk og til programforslagets omfang og detaljeringsgrad. Det kom også en del forslag til endringer i beskrivelser av områder og statistikker og til mer om utvikling. Mange ville ha mer og bedre statistikk på sine områder.

Flere høringsinstanser etterlyste informasjon om den videre prosessen for å spille inn og etter hvert innlemme nye områder og statistikker i framtidige programmer. Dette gjaldt for eksempel Direktoratet for IKT og fellestjenester i utdanning og forskning (UNIT). Politidirektoratet ville som nevnt i kapittel 6.5 vurdere egen statistikk i perioden og gjentok dette i høringsuttalelsen. Institusjoner med innspill til mer og ny offisiell statistikk omfattet Artsdatabanken, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Riksantikvaren, Statens arbeidsmiljøinstitutt, Arbeids-tilsynet, DFØ og Digitaliseringsdirektoratet.

Noen høringsinstanser hadde synspunkter på sammensetning av Utvalget for offisiell statistikk. SSB anbefalte overfor Finansdepartementet at sammensetningen av utvalget og de tilhørende prosessene utredes nærmere i perioden fram mot utarbeidelse av neste statistikkprogram, se kapittel 8.

Flere høringsinstanser uttrykte at programmet burde være mer ambisiøst angående utvikling av den offisielle statistikken, og mange hadde ønsker om mer statistikk på sine interesse- og ansvarsområder. I det reviderte programforslaget ble beskrivelsen av utvikling noe utvidet innledningsvis, inkludert en oppsummering av utviklingsoppgaver nevnt under de enkelte statistikkområdene. Det ble også tatt inn noen flere utviklingsoppgaver som respons på høringsinnspillene under de relevante områdene. Flere høringsinstanser pekte på behovet for tilstrekkelige økonomiske rammer til offisiell statistikk, også til utvikling av denne.

Mange høringsinstanser pekte på viktigheten av at datagrunnlaget som SSB har samlet inn og benyttet i offisiell statistikk gjøres tilgjengelig for forskning og offentlige planleggingsformål, og en overordnet tekst om dette ble tatt med i revidert programforslag. Enkelte påpekte behov for bedre brukerinvolvering, både i arbeidet med programmet og i den videre prosessen.

Enkelte høringsinstanser ønsket en tydeliggjøring av hva det innebærer å være ansvarlig myndighet for offisiell statistikk. I revidert programforslag ble det presisert at ansvaret innebærer et produsentansvar og at det må ligge hos en offentlig myndighet. Ansvaret gjelder kvaliteten i hele produksjonskjeden og utvikling av statistikken. Noen høringsinstanser ønsket en ytterligere klargjøring av forskjellen mellom offisiell statistikk og styringsinformasjon. I det oppdaterte forslaget ble det utdypet at offisiell statistikk inngår i et sammenhengende statistikkssystem, mens styringsinformasjonen er typisk tilpasset behovet for å måle resultater i en styringsdialog for en sektor. Enkelte høringsinstanser etterlyste mer beskrivelse av samhandling mellom statistikkprodusentene om gode løsninger som dekker hele produksjonsprosessen og fremmer kvalitet og effektivitet i det norske statistikksystemet. Dette ble tydeliggjort i det reviderte programforslaget.

Det oppdaterte forslaget og følgebrevet klargjorde at statistikkområdene i programmet så langt som mulig skal være gjensidig utelukkende. Det er ikke til hinder for at formidling, analyser, sammenstillinger og samlinger kan omfatte statistikker fra ulike statistikkområder, hele eller deler, eller indikatorer basert på ulike statistikker. I det oppdaterte programforslaget ble det gjort klarere at innvandring og innvandrere som dekkes under flere statistikkområder i programmet, også belyses under et eget område på ssb.no. Videre ble teksten justert for å få fram viktigheten av at offisiell statistikk skulle inngå i den globale fremdriftsrapporteringen og i den nasjonale oppfølgingen av bærekraftsmålene.

Enkelte høringsinstanser påpekte at det er avgjørende at statistikk gjøres tilgjengelig på lavest mulig geografisk nivå og belyser variasjoner mellom forskjellige landsdeler/distrikter i Norge. Noen var opptatt av tilbakegående tidsserier med sammenlignbare kommune- og fylkestall, også for tidligere administrative enheter. I revidert programforslag ble det i omtalen av offisiell statistikk trukket fram at valg av relevante grupperinger og detaljeringsgrad er viktig, med geografiske inndelinger som nyttes til å belyse regionale forskjeller som et eksempel.

Høringsinnspillene ledet til endringer i beskrivelse og innhold i en del statistikkområder. Eksempler på temaer som berørte flere områder, var utredning av utviklingsbehov for statistikk om samiske forhold og om språkutvikling. Det ble også tatt inn at utvikling av flere helsestatistikker skulle vurderes, og nye arealstatistikker omtales.

Mange hørings svar var detaljerte, og alle ble ikke direkte omtalt i programforslaget eller følgebrevet selv om de ble vurdert av SSB og andre statistikkprodusenter. Noe

av det som ble etterspurt, ville kunne dekkes gjennom forskning og analysearbeid utenfor programmet.

6.7. Koronapandemien

Sluttfasen av utarbeidingen av forslag til statistikkprogram sammenfalt med starten på koronapandemien. Det ble ikke gjort endringer i forslaget direkte som følge av pandemien, men pandemien demonstrerte behovet for ny statistikk og kvaliteten i denne. Det foregikk parallelt statistikkutvikling og tilpasning for å møte statistikkbehov som hadde oppstått, blant annet ved at enkelte av SSBs statistikker ble publisert med større hyppighet enn før. Eksempler på slike statistikker var ukentlig statistikk om døde og utenrikshandel med varer samt daglig statistikk om konkurser. Intensjonen med programmet er at det skal være bredt nok til å kunne dekke behov for statistikk som i dette tilfellet belyste pandemien og dens virkninger på samfunnet og ulike tiltak, og samtidig så fleksibelt at statistikkene kunne tilpasses disse problemstillingene.

Pandemien endret også måten å samarbeide på. SSB fikk prøve hvordan arbeidet med å produsere offisiell statistikk kunne samordnes uten fysiske møter.

6.8. Forslag til Finansdepartementet

I oversendelsesbrevet for programforslaget 29. mai 2020 redegjorde SSB kort om arbeidsprosessen og sentrale vurderinger og avklaringer som er blitt gjort. Vedlagt var også ei liste over statistikker som inngikk i programforslaget, fordelt på ansvarlig myndighet, hoved- og delområder.

I følgebrevet til det oppdaterte programforslaget 23. september 2020 kommenterte SSB en del av høringsinnspillene, og om og eventuelt hvordan de hadde medført endringer i forslaget.

7. Noen lærdommer

Nyttige erfaringer for videre arbeid med å utvikle og forbedre den offisielle statistikken kan oppsummeres i følgende punkter:

- Samarbeid og samordning er krevende både eksternt og internt. Det kan være utfordrende for SSBs statistikkansvarlige å forholde seg til andres statistikk på samme område. Det fordrer mer koordinering enn både SSB og andre produsenter har vært vant til tidligere.
- Viktige kvalitetsutfordringer for noen statistikkprodusenter utenfor SSB er den faglige uavhengigheten og i praksis hvordan sikre alle brukere lik tilgang til statistikken.
- Synliggjøring og tilgjengelighet av andres offisielle statistikker på egne websider kan også være en utfordring. Arbeid med dette blir viktig i den videre prosessen.
- Offisiell statistikk må avgrenses fra styringsinformasjon for en sektor, og også fra analyser som går ut over det beskrivende, det vil si som analyserer årsaker og virkninger.
- Det har vært nødvendig å klargjøre at ansvaret for en offisiell statistikk innebærer et produsentansvar for statistikken og dens kvalitet. Sektoransvar og ansvar for datagrunnlaget i form av et administrativt register er andre former for ansvar. Finansiering av offisiell statistikk alene kvalifiserer ikke for en rolle som ansvarlig produsent av slik statistikk.
- Det utarbeides mye annen statistikk enn den offisielle som er inkludert i det første statistikkprogrammet. Mer statistikk vil vurderes som offisiell i neste omgang.

- SSB og andre må være av åpne for nye statistikker, og forbedret kvalitet spesielt med hensyn til aktualitet og relevans er viktig for brukerne.
- Statistikken får økt verdi gjennom kobling til data fra ulike kilder og sikring av et sammenhengende statistikkssystem samt helhetlig formidling.

8. Veien videre

Selv om statistikkprogrammet trådte i kraft i januar 2021, gjenstår en del arbeid med å implementere det. Dette er særlig knyttet til synliggjøring og tilgjengelighet av offisielle statistikker fra de andre produsentene utenfor SSB, dokumentasjon og forhåndsvarsling, utvikling av en plattform for offisiell statistikk og rutinene for kvalitetssikring. SSB vil følge opp disse temaene både bilateralt og gjennom drøftinger i Utvalget for offisiell statistikk. Vurdering av videre utvikling av de offisielle statistikkene vil pågå i hele programperioden. SSB forventer at vurdering av nye produsenter og nye statistikker for neste programperiode, herunder økonomiske konsekvenser og finansiering, primært vil skje i 2022–2023.

I første omgang er de ansvarlige statistikkmyndighetene utenfor SSB synliggjort på [ssb.no](https://www.ssb.no) med lenker til de mest relevante samlesidene som dekker de offisielle statistikkene, se <https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk> hvor det gis informasjon om statistikkprogrammet.

De offisielle statistikkene skal følges av dokumentasjon med aktuelle metadata og veiledninger. SSBs statistikker følges av «Om statistikken» som gir en systematisk oversikt over definisjoner, administrative opplysninger inkludert internasjonal rapportering, bakgrunn, produksjon, nøyaktighet og lenker til annen relevant dokumentasjon. Flere av de andre ansvarlige myndighetene har tilsvarende dokumentasjon selv om oppsettet kan variere. Publisering av offisiell statistikk skal forhåndsvarsles, og SSB og flere andre ansvarlige statistikkmyndigheter har statistikkalendere for dette formålet. SSB vil bistå andre produsenter etter behov.

Det skal utvikles en plattform for all offisiell statistikk som vil være integrert på [ssb.no](https://www.ssb.no). Målet er å utvikle en felles plattform slik at brukerne ikke trenger kunnskap om hvem som produserer statistikken de leter etter. Via navigasjonen på [ssb.no](https://www.ssb.no) skal brukerne komme til statistikkområdesider med innganger til de ulike statistikkmyndighetene. På sikt er SSBs ambisjon at all offisiell statistikk blir tilgjengelig for brukerne på ett sted, og at SSBs statistikkbank også inneholder statistikk fra de andre produsentene. De andre produsentene vil selvsagt fortsette sin egen formidling av statistikk. For å oppnå dette må SSB involvere de andre produsentene av offisiell statistikk og legge planer for en stegvis utvikling.

Som nevnt skal SSB utarbeide en årlig offentlig rapport om kvaliteten på norsk offisiell statistikk. Denne baseres på kvalitetsevalueringer og gjennomganger av utvalgte statistikker i SSB og hos andre produsenter, samt rapporter om kvalitet i administrative datakilder. Opplegget for dette skal utarbeides av SSB i samråd med Utvalget for offisiell statistikk i løpet første halvår 2021. Den første rapporten om kvaliteten i den offisielle statistikken skal være ferdig første halvår 2022.

Den europeiske fagfellevurderingen for Norge er planlagt utført av et europeisk team mot slutten av 2021. Den gjelder såkalt «europeisk statistikk» og produsenter av slik statistikk som rapporteres til Eurostat. Det angår dermed ikke alle produsenter av norsk offisiell statistikk, men noen vil bli trukket inn i tillegg til SSB. Siden den europeiske statistikken inngår i norsk offisiell statistikk og både de europeiske vurderingene og våre egne kvalitetsevalueringer og gjennomganger

bygger på de europeiske retningslinjene, vil de europeiske vurderingene også være en del av systemet for kvalitetssikring av norsk offisiell statistikk.

Det er så langt ikke foretatt en systematisk vurdering av potensiell offisiell statistikk som produseres utenfor dagens utvalg for offisiell statistikk. Det forventes at det i arbeidet inn mot neste programperiode vil komme innspill som vil medføre endringer i flere statistikkområder. Flere offentlige myndigheter vil kunne være aktuelle som produsenter av offisiell statistikk i neste program. Noen innspill er kommet gjennom prosessen og spesielt gjennom høringen, se kapittel 6.6. Dette gjelder for eksempel Riksantikvaren som har gitt et innspill om at kulturmiljøstatistikk bør være offisiell statistikk. Dette er tatt med som et mulig utviklingsområde i programforslaget. Dagens offisielle klimastatistikk dekker bare forhold ved menneskelig aktivitet som påvirker klimaet gjennom utslipp av klimagasser til luft, mens effekter på temperatur, havnivå med videre ikke er omfattet. Sentrale produsenter av slik statistikk, for eksempel Meteorologisk institutt og Havforskningsinstituttet, er ikke representert i Utvalget for offisiell statistikk nå. Det kom også flere forslag under høringen som må vurderes med tanke på neste programperiode.

9. Sluttord

Det nasjonale programmet for offisiell statistikk og samordningsarbeidet som ledet til dette, vil forhåpentligvis bidra til forbedret kvalitet av slik statistikk i Norge. Andre offentlige myndigheter som er ansvarlige for offisiell statistikk, har klargjort sin rolle som faglig uavhengige og upartiske produsenter. De vil følge prinsippet om lik tilgang til offisiell statistikk, utvikle en statistikkalender hvis de ikke alt har det, og forholde seg til Retningslinjer for europeisk statistikk. SSB har også et styrket insitamant til å forbedre dekning og kvalitet i sine statistikker. Det siste gjelder særlig aktualiteten.

Arbeidet med statistikkprogrammet har ført til økt oppmerksomhet om offisiell statistikk, både gjennom prosessen med å utvikle programmet og høringen fram til godkjenning av Kongen i statsråd.

SSB vil følge opp grunnlaget som er lagt for offisiell statistikk, og videreutvikle det i samarbeid med andre produsenter, resten av utvalget og sentrale brukerinteresser.

Referanser

Eurostat (2017). Retningslinjer for europeisk statistikk. Tilgjengelig på: <https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>

<https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/retningslinjer-for-europeisk-statistikk/attachment/367184?ts=166c47ec3f0>

FSO (2020). Swiss multi-annual programme for statistics. <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/fso/official-statistics/system-official-statistics/multi-annual-programme.html>

Nasjonalt program for offisiell statistikk (2021). Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021 – 2023. *Planer og meldinger 2021/3*. Tilgjengelig på: <https://www.ssb.no/omssb/om-oss/vaar-virksomhet/planer-og-meldinger/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk-20212023>

NOU 2018:7 (2018). Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-/id2594104/>

SCB (2020). Årsrapport og plan for Sveriges officiella statistik. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/ovrigt/ovrigt/ovriga-publikationer-efter-statistik/pong/publikationer/arsrapport-om-den-officiella-statistiken-2019/>

<https://www.scb.se/contentassets/d51919b601734cfab5d35e4dad2b435/arbetsplan-2021.pdf>

SSB (2019). Kvalitetsarbeid i Statistisk sentralbyrå. *Notater 2019/07*. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/kvalitetsarbeid-i-statistisk-sentralbyra>

SSB (2020-1). Rammeverk for kvalitetssikring i det europeiske statistikkssystemet. <https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/retningslinjer-for-europeisk-statistikk/attachment/430170?ts=1746d493f58>

SSB (2020-2). Instruks for utvalget for offisiell statistikk. <https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/utvalget-for-offisiell-statistikk/utvalgets-mandat>

Statistikkloven (2019). Lov og stortingsproposisjon. Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2019-06-21-32>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-72-ls-20182019/id2640136/>

UN (1994). FNs prinsipper for offisiell statistikk. <https://www.ssb.no/omssb/lover-og-prinsipper/fns-prinsipper-for-offisiell-statistikk>

UN (2019). National Quality Assurance Frameworks (NQAF) Manual for Official Statistics. Tilgjengelig på: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/dataquality/un-nqaf-manual/>

Vedlegg A: Liste over forkortelser og akronym

API	Application programming interface
EFTA	European Free Trade Association
EU	Den europeiske union
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
FHI	Folkehelseinstituttet
FN	Forente nasjoner
FoU	Forskning og utvikling
FSO	Federal Statistical Office
IMF	International Monetary Fund
KOSTRA	Kommune Stat Rapportering
NAV	Arbeids- og velferdsetaten
NIBIO	Norsk institutt for bioøkonomi
NIFU	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
NINA	Norsk institutt for naturforskning
NQAF	National Quality Assurance Framework
NVE	Norges vassdrags- og energidirektorat
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
SCB	Statistiska Centralbyrån
SSB	Statistisk sentralbyrå
UN	United Nations
UNIT	Direktoratet for IKT og fellestjenester i utdanning og forskning
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change